

Mentorschap uit de startblokken!

Evaluatie van de
Stichting Mentorschap Netwerk Nederland
en de regionale stichtingen Mentorschap

Colofon

© 2009 Vilans

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op een andere wijze zonder voorafgaande toestemming.

Auteurs

Susan Feith

Theo Royers

Dit onderzoek is in opdracht van de Stichting Mentorschap Netwerk Nederland uitgevoerd. Het is financieel mogelijk gemaakt door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Vilans

Catharijnesingel 47

Postbus 8228

3503 RE Utrecht

Telefoon (030) 789 23 00

Fax (030) 789 25 99

E-mail info@vilans.nl

Website www.vilans.nl

Inhoud

1.	<i>Voorwoord</i>	7
2.	<i>Inleiding</i>	8
3.	<i>Doel en opzet van de evaluatie en beoordelingskader</i>	10
3.1.	Doel en opzet evaluatie _____	10
3.2.	Beoordelingskader _____	11
4.	<i>Resultaten regionale stichtingen Mentorschap en MNN</i>	14
4.1.	Mentoren / vrijwilligers _____	14
4.2.	Doelgroepen van cliënten _____	20
4.3.	Rol van regionale coördinatoren _____	21
4.4.	Samenwerking met zorgaanbieders _____	23
4.5.	Samenwerking met cliënten- en patiëntenorganisaties _____	24
4.6.	Contact met kantonrechters _____	25
4.7.	Tot stand brengen van landelijk dekkend netwerk _____	27
4.8.	Financiën _____	28
4.9.	Contact onderhouden met landelijke stakeholders _____	29
5.	<i>Samenvatting, conclusies en aanbevelingen</i>	32
6.	<i>Bijlagen</i>	36

1. Voorwoord

Joop Karelsen (72) heeft Alzheimer en woont na een ziekenhuisverblijf in een verpleeghuis. Hij heeft altijd alleen gewoond en is kinderloos. Contact met familie, vrienden of burens is er niet. Zoals Joop leven in Nederland ongeveer 7000 mensen die in sterk zorgafhankelijke omstandigheden verkeren en 'kind noch kraai' hebben. Er is niemand die voor hun zorgbelangen en kwaliteit van leven op komt.

'Dat moet anders', dachten leden van de cliëntenraad van zorgorganisatie De Stroom uit Rotterdam een aantal jaren geleden. Zij opperden de mogelijkheid om te zoeken naar een vrijwillige mentor die zich als vrijwilliger om een kwetsbaar mens bekommert en daarbij ook wettelijke bevoegdheden krijgt om er voor te zorgen dat deze mens de zorg en aandacht krijgt die hij of zij behoeft.

Niet alleen in Rotterdam, maar ook in Breda namen zorgverlenende organisaties deze handschoenen op. Ze richtten de Stichting Mentorschap op om vrijwillige mentoren te werven en te begeleiden. Deze aanpak bleek te werken en in de tweede helft van 2005 besloot de staatssecretaris van VWS tot een stimuleringsmaatregel, zodat het vrijwillige mentorschap in heel Nederland beschikbaar kon komen. Er moest binnen enkele jaren een landelijk netwerk functioneren. Een ambitieuze opdracht, want de ervaring leert dat in sommige landstroken snel een dergelijk netwerk opgezet kan worden, maar dat dit in andere streken moeizamer gaat. Dit is al eerder gebleken, bijvoorbeeld bij het opzetten van een landelijk netwerk voor bestrijding van ouderen mishandeling en bij het starten van Steunpunten Huiselijk Geweld.

Hoe verloopt in 2009 de ontwikkeling van een landelijk netwerk Mentorschap?

Die vraag staat centraal in het evaluatieonderzoek dat Vilans de afgelopen maanden heeft uitgevoerd. Hierover doen wij in dit rapport verslag. We hebben als medewerkers van Vilans met plezier aan dit onderzoek gewerkt. Uit de vele interviews met landelijke en regionale bestuursleden en coördinatoren, kantonrechters en vertegenwoordigers van landelijke brancheorganisaties en patiëntenbelangenorganisaties kwam een tweeledig beeld naar voren. Allereerst het beeld van de maatschappelijke betekenis en het maatschappelijke belang van vrijwillige mentoren. Dat beeld wordt breed gedragen en buitengewoon gewaardeerd. Als tweede komt het beeld naar voren van zeer gemotiveerde en gedreven mensen in het regionale veld die in een vrij korte periode van ruim twee jaar bereid bleken om hun schouders eronder te zetten. We doelen hier niet alleen op de bestuurders en medewerkers van regionale organisaties, die veelal op basis van vrijwillige inzet meegewerkt hebben aan de totstandkoming van een regionale stichting Mentorschap, maar ook op de mentoren die als vrijwilliger de compassie tonen om op te komen voor mensen die zelf niet voor hun eigen zorg- en welzijnsbelangen kunnen opkomen.

Onze dank gaat uit naar allen die ons te woord hebben gestaan en in het bijzonder naar de bestuursleden en coördinatoren van de regionale stichtingen Mentorschap voor het invullen van de vragenlijsten en voor de medewerking aan de groepsgesprekken. Ook een woord van dank voor het kritische en constructieve commentaar van de leden van de begeleidingscommissie.

2. Inleiding

Een mentor wordt door de kantonrechter benoemd om de belangen van niet-vermogensrechtelijke aard te beschermen voor een meerderjarige die als gevolg van zijn geestelijke of lichamelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is of wordt bemoeilijkt zijn belangen zelf behoorlijk waar te nemen (Burgerlijk Wetboek, art. 450, lid 1). Tot de doelgroep behoren mensen met dementie, een verstandelijke beperking of een psychiatrische aandoening. Bij het overgrote deel zijn er mensen in de buurt die hen helpen en met hen meedenken, zodat zij hun leven toch zoveel mogelijk in hun eigen stijl kunnen voortzetten. In situaties waarin cliënten hun rechten als patiënt/cliënt niet meer kunnen uitoefenen, is het van belang dat iemand anders dat namens hem/haar doet. In de meeste gevallen zal een naast familielid daarvoor in aanmerking komen. Sommige mensen hebben echter geen partner, kinderen of familieleden, of deze zijn onvoldoende in staat om als vertegenwoordiger op te treden. Dan kan mentorschap aan de orde zijn. Een mentor is een persoon die “plaatsvervangend” kan denken en handelen voor de hulpvrager. De vertegenwoordiging van de mentor bestrijkt de sectoren ouderenzorg, GGZ en verstandelijke gehandicapten waarbij kwaliteit van leven centraal staat.

Groeiende vraag naar mentorschap

Het is inmiddels een erkend uitgangspunt om de hulpvraag van cliënten centraal te stellen en deze als uitgangspunt te nemen van de zorgverlening. Het is verplicht een door de cliënt geaccordeerd zorgplan op te stellen, dat een nadere uitwerking is van de zorgovereenkomst. Dit brengt met zich mee dat de zorgvrager en de zorgaanbieder helder moeten formuleren welke zorg, ondersteuning en begeleiding wordt gevraagd en wat er wordt geboden. Deze ontwikkeling leidt er mede toe dat de vraag naar vertegenwoordiging op het gebied van behandeling, verpleging, verzorging en begeleiding bij ouderen met een hersenaandoening zoals dementie of een CVA, mensen met een verstandelijke of psychische beperking zal toenemen. Daarnaast is een belangrijke factor de toename van het aantal mensen dat niet in staat is voor zichzelf op te komen. Dit betreft voornamelijk het aantal dementerenden dat de komende jaren fors zal toenemen, waardoor naar verwachting de vraag naar mentorschap ook extra zal toenemen. Naar schatting is er over tien jaar een behoefte aan zo'n 7.500 tot 10.000 vrijwillige mentoren en nog eens ruim 12.000 familiementoren (Royers, 2007^a).

Initiatieven om in de behoefte aan mentoren te voorzien

Er zijn in het verleden op een aantal plaatsen initiatieven genomen om het mentorschap vorm te geven. Alzheimer Nederland is in 2000 gestart met het geven van een cursus mentorschap, dat zich richtte op mentoren voor thuiswonende mensen met dementie. In de regio's Rotterdam en Breda werden in diezelfde periode twee regionale stichtingen Mentorschap opgericht. De staatssecretaris van VWS omschrijft in haar brief van 29 september 2005 het opzetten van een netwerk van mentoren. Dit idee van een landelijke netwerk van regionale stichtingen Mentorschap is verder uitgewerkt door stichtingen Mentorschap Breda en Rotterdam. Het resultaat is neergelegd in een rapport van Collegamento d.d. 23 mei 2006 (van het Erve & van Grinsven, 2006). De visie achter mentorschap is om mentorschap regionaal tot stand te laten komen en dit proces waar nodig landelijk te faciliteren en te ondersteunen. In januari 2007 is hiertoe de Stichting Mentorschap Netwerk Nederland (hierna te noemen MNN) opgericht.

De missie van de Stichting Mentorschap Netwerk Nederland is als volgt verwoord:

Elke burger in Nederland wordt, wanneer hij/zij de regie over zijn/haar leven verliest, op het gebied van “zorg” in voldoende mate vertegenwoordigd zodat de mogelijkheid om te blijven leven in de stijl waarin hij/zij dit gewend is zo optimaal als mogelijk wordt gewaarborgd.

Aanleiding van deze evaluatie

Het bestuur van MNN heeft er, ruim twee jaar na haar oprichting, behoefte aan om de balans op te maken. Ze wil de uitkomsten van dit onderzoek gebruiken om prioriteiten te stellen voor de uitwerking van haar toekomstige werkzaamheden. Daarnaast wil het Ministerie van VWS zien welke resultaten met de tijdelijke stimuleringsubsidies en de daarop volgende overbruggingsubsidies door de regionale stichtingen Mentorschap en MNN zijn bereikt. De behoefte aan evaluatie van MNN en het Ministerie van VWS heeft er toe geleid dat Vilans door MNN is benaderd om een evaluatieonderzoek uit te voeren. MNN is opdrachtgever voor het evaluatieonderzoek en VWS heeft subsidie verleend.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk twee bevat een inleiding op het onderwerp. In hoofdstuk drie vindt u een beschrijving van het doel en de opzet van de evaluatie en het beoordelingskader. Hoofdstuk vier geeft de resultaten van het onderzoek weer. Hoofdstuk vijf bevat de samenvatting, conclusies en aanbevelingen.

3. Doel en opzet van de evaluatie en beoordelingskader

In dit hoofdstuk zetten we het doel en de opzet van de evaluatie uiteen. Daarnaast bieden we een beoordelingskader waarmee de prestaties van de regionale stichtingen Mentorschap en MNN gemeten kunnen worden.

3.1. Doel en opzet evaluatie

Vraagstellingen van het onderzoek:

Binnen het onderzoek zijn twee hoofdvragen geformuleerd:

- In welke mate en op welke wijze zijn de doelen bereikt zoals benoemd in de stimuleringssubsidie en in het rapport van Collegamento van mei 2006?
- Hoe functioneren MNN en de regionale stichtingen?

Hierbij horen de volgende vragen:

- Zijn de uitgangspunten die in de stimuleringssubsidie en in het rapport van Collegamento van mei 2006 zijn geformuleerd realistisch? Zijn de doelstellingen in de praktijk in voldoende mate gerealiseerd?
- Functioneert MNN zoals werd beoogd?
- Functioneren de regionale stichtingen zoals werd beoogd? Wat verwachten de regionale stichtingen van MNN?
- Hoe gaan MNN en de regionale stichtingen om met zorgaanbieders, kantonrechters en cliëntenorganisaties?

Werkwijze

Het evaluatieonderzoek is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

1. Deskresearch

Kort literatuur- en documentenonderzoek heeft plaatsgevonden ter voorbereiding op de telefonische en persoonlijke (groeps)interviews en op de schriftelijke vragenlijsten. Het gaat hierbij om documenten die geleid hebben tot de oprichting en vormgeving van het netwerk en de regionale stichtingen, stimuleringssubsidies, verslagen en jaarrapportages.

2. Gesprekken met de bestuursleden van het MNN

Er hebben gesprekken plaatsgevonden met de zeven bestuursleden van het MNN. In deze gesprekken is nagegaan op welke wijze en in hoeverre de taken zijn uitgevoerd die in het rapport van Collegamento beschreven staan.

3. Schriftelijke vragenlijsten voor regio's met een regionale stichting Mentorschap

a. Alle regio's waar een regionale stichting mentorschap actief is hebben een digitale vragenlijst gekregen. Eén regionale stichting kan verantwoordelijk zijn voor meerdere regio's. Aangezien de ontwikkeling per regio kan verschillen, is er voor gekozen om de vragenlijst per regio uit te zetten. In deze vragenlijst komt aan bod of en hoe de taken zoals die in het rapport van Collegamento beschreven staan zijn uitgevoerd. Ook is gevraagd naar de ondersteuning vanuit MNN.

b. Daarnaast heeft MNN een aparte schriftelijke vragenlijst naar alle regionale stichtingen gestuurd met vragen over de cijfermatige resultaten, met name aantallen cliënten en mentoren. Een deel van de resultaten uit het cijfermatige onderzoek zijn in dit rapport verwerkt. Een volledige weergave van dit cijfermatige onderzoek kunt u vinden in 'Verslag evaluatie mentorschap juni 2009 - kwantitatief deel' (Stichting Mentorschap Netwerk Nederland, 2009).

4. Groepsgesprekken met regionale stichtingen

Als verdieping op de schriftelijke vragenlijsten zijn er groepsgesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van vijf regionale stichtingen. Hierbij waren een coördinator en één of twee bestuursleden aanwezig. Er is bij de selectie gelet op geografische spreiding. Er zijn zowel regionale stichtingen geselecteerd die al langere tijd actief zijn als stichtingen die nog niet zo lang operationeel zijn. Daarnaast is er bij de selectie van bestuursleden naar gestreefd zoveel mogelijk de personen te spreken die vanuit een zorgachtergrond zitting hebben in het bestuur.

5. Telefonische gesprekken met stakeholders en kantongerechten

Er is gesproken met enkele leden van de ondersteuningsgroep. Daarnaast is gesproken met vertegenwoordigers van enkele brancheorganisaties en de betrokken ministeries. Hierbij was de leidende vraag of zij mentorschap en de verschillende regionale stichtingen dan wel de landelijke stichting kennen en welke contacten en ervaringen zij hiermee hebben. Ook zijn er telefonische gesprekken gevoerd met de contactpersonen van de regionale coördinatoren binnen het kantonrecht. In sommige regio's was de kantonrechter zelf gesprekspartner en in sommige regio's was dit een hoofd van het bewindsbureau/ bewindsgriffiers. In deze gesprekken is voornamelijk ingegaan op de contacten en ervaringen die de geïnterviewden hebben met de regionale en landelijke stichting Mentorschap. Eén van de betrokken kantonrechters is voorzitter van de commissie bewind en familie van het Landelijk Overleg Kantonsectorvoorzitters (LOK).

3.2. Beoordelingskader

In haar brief 'Zorgzwaartebekostiging en convenant AWBZ 2005 - 2007' (Ministerie van VWS, 29 september 2005) schrijft de staatsecretaris van VWS mw. drs. C. Ross - van Dorp het volgende:

Cliëntondersteuning

Er wordt een bedrag van € 3 mln. geïnvesteerd in cliëntondersteuning via mentorschap. Daarmee kom ik tegemoet aan een wens van de Kamer. Eerder is geconstateerd dat mensen met dementie of een verstandelijke beperking, die in instellingen verblijven, lang niet altijd toegang hebben tot een vertrouwenspersoon. In mijn aanpak kies ik ervoor te beginnen bij de meest kwetsbare groep: die cliënten die geen familie of wettelijke vertegenwoordiger meer hebben om hun belangen te bewaken. Vanwege hun handicap of dementie vinden zij niet zelf de weg naar een vertrouwenspersoon. Door het opzetten van een netwerk van mentoren wil ik bereiken dat zorgaanbieders bij belangrijke beslissingen een aanspreekpunt hebben dat zij kunnen, en móeten raadplegen. Indien dat niet leidt tot overeenstemming kan de mentor, onder meer via de klachtenregeling, de cliënt de rol laten spelen die van hem wordt verwacht.

Om het opzetten van een netwerk goed voor te bereiden heeft de Stichting Mentorschap Rotterdam aan het bureau Collegamento gevraagd om advies uit te brengen over 'het doel, de verschijningsvorm en de weg naar het ontstaan van MNN'. Bij het tot stand komen van dit rapport is onder andere samengewerkt met Stichting Mentorschap Breda en Alzheimer Nederland. Collegamento (van het Erve & van Grinsven, 2006) adviseert om het zwaartepunt bij de vorming van regionale netwerken te leggen, aangevuld met een kleine landelijke kern 'die de regionale initiatieven helpt op te starten en daar waar nodig ondersteunt'. Deze landelijke kern moet zich volgens Collegamento focussen op de volgende taken:

- Faciliteren van regionale organisaties/initiatieven;
- PR en voorlichting met betrekking tot mentorschap (bijvoorbeeld via een site);
- Ontwikkelen/bundelen en implementeren van uniforme instrumenten/methoden;
- Landelijk aanspreekpunt voor bijvoorbeeld Landelijke Organisatie van Kantonrechters (LOK), het Ministerie van VWS;
- Nauwe contacten onderhouden met het landelijk kenniscentrum.

In het advies MNN (van het Erve & van Grinsven, 2006) zijn de volgende hoofddoelen geformuleerd:

1. MNN draagt bij aan de toename van het aantal (vrijwillige) mentoren in Nederland;
2. MNN draagt bij aan de ontwikkeling van competenties van mentoren en coördinatoren zodat de cliënt die de regie verliest over zijn eigen leven kan rekenen op een volwaardige vertegenwoordiging;
3. MNN stimuleert en helpt lokale initiatieven zonder zich daadwerkelijk actief te mengen in het lokale initiatief;
4. MNN zorgt voor verbindingen met partijen die betrokkenheid hebben met mensen die de regie over hun eigen leven verliezen. Zij trekt waar mogelijk gezamenlijk met deze partijen op;
5. MNN zorgt dat kennis en ervaringen worden verzameld, dat deze worden gebundeld en dat deze toegankelijk zijn voor anderen.

Het zwaartepunt van het landelijke netwerk moet volgens Collegamento liggen bij de regionale stichtingen, wat ook blijkt uit de volgende citaten: 'Het initiatief in de regio is de drijvende kracht binnen MNN' en 'Primair in de organisatie van het netwerk is de kracht van het lokale initiatief'. In het advies is de verwachting uitgesproken dat 'elk nieuw lokaal initiatief zal bijdragen in het versterken van het netwerk. Deze zichzelf versterkende ontwikkeling zal bijdragen aan het behalen van de missie en de doelstellingen'. In het advies staat expliciet gemeld dat het 'nadrukkelijk niet de bedoeling (is) om van MNN een nieuw instituut te maken' en dat startende regionale stichtingen gebruik moeten maken van de kennis en expertise van meer ervaren regio's. Een startende regio hoeft zo 'het wiel' niet uit te vinden, maar zal wel zelf moeten ervaren "wat voor soort wiel het is".

Op grond van dit advies formuleert het Ministerie van VWS voorwaarden en uitgangspunten voor regionale initiatieven om in aanmerking te komen voor stimuleringsubsidies zoals:

- de regionale stichting werft, selecteert, schoolt mentoren en draagt hen voor bij de kantonrechter voor benoeming;
- de regionale stichting geeft voorlichting over het mentorschap;
- de regionale stichting levert een bijdrage aan MNN

In 2007 werd MNN opgericht. In de oprichtingsakte van Stichting Mentorschap Netwerk Nederland staan doelen en middelen vermeld die niet afwijken van het adviesrapport van Collegamento. De bestuursleden waren afkomstig uit de lokale stichtingen Mentorschap Breda en Rotterdam en uit de kring van cliëntenbelangenorganisaties. Daarnaast is een coördinator en secretariële ondersteuning aangesteld.

Bij de start van MNN is een meerjarenplan gemaakt dat als kader voor de subsidietoekenning vanuit VWS heeft gediend, zoals ook bleek uit de interviews met bestuursleden van MNN. De stimulering van een landelijk netwerk kreeg hierbij de hoogste prioriteit. Een landelijke promotie om de bekendheid van het mentorschap te vergroten kreeg een lagere prioriteit.

Het meerjarenplan van MNN diende mede als kader voor subsidietoekenning door VWS, waarbij de volgende afspraken zijn gemaakt:

- Op 31 december 2010 zijn regionale initiatieven gestimuleerd en gefaciliteerd bij de ontwikkeling van de Regionale Stichtingen Mentorschap. Op deze wijze zijn er minimaal 27 Regionale Stichtingen Mentorschap ontstaan. Deze stichtingen zijn verspreid over Nederland zodanig dat alle mensen die dit nodig hebben gebruik kunnen maken van een organisatie die een mentor regelt, begeleidt en schoolt.
- Op 31 december 2010 zijn mentorschap en aanverwante onderwerpen bekend bij een deel van de inwoners van Nederland.
- Op 31 december 2010 zijn Regionale Stichtingen Mentorschap ondersteund bij het ontwikkelen van de competenties van mentoren en coördinatoren.
- Op 31 december 2010 zijn stappen ondernomen om de structurele financiering van mentorschap te regelen.
- Op 31 december 2010 is MNN ontwikkeld conform de afspraken met en de wensen van de Regionale Stichtingen Mentorschap.

Gezien het bovenstaande kan deze evaluatie worden beschouwd als een tussenstand van de bereikte resultaten en een bron van informatie tot verdere ontwikkeling van mentorschap.

4. Resultaten regionale stichtingen Mentorschap en MNN

Dit hoofdstuk is ingedeeld in verschillende thema's. Per thema benoemen we eerst de doelen en taken van de regionale stichtingen mentorschap en MNN. Direct daarna beschrijven we de prestaties van de regionale stichtingen en MNN op deze thema's.

De resultaten zijn verkregen uit:

- gesprekken met de zeven bestuursleden van MNN
- informatie uit 18 van de 20 vragenlijsten die naar regio's zijn gestuurd (door één regionale stichting die drie regio's bestrijkt is één vragenlijst ingevuld, deze vragenlijst is in de resultaten meegenomen als één vragenlijst)
- gesprekken met vertegenwoordigers van vijf regionale stichtingen
- gesprekken met vertegenwoordigers van vier kantongerechten
- gesprekken met negen stakeholders van landelijke organisaties

Voor een goede interpretatie van de resultaten is het volgende van belang. Enkele regionale stichtingen (4) zijn nog maar pas opgericht en nog niet operationeel. Zij hebben maar een deel van de vragenlijst kunnen beantwoorden. Hierdoor is het aantal respondenten op sommige vragen 14 in plaats van 18. Enkele andere regio's zijn al wel operationeel maar hebben nog zo weinig werkervaring dat het voor hen moeilijk was om representatieve antwoorden te geven. Bij een aantal vragen was het niet mogelijk om 'niet van toepassing' te antwoorden terwijl hier bij enkele respondenten wel behoefte aan bleek te zijn.

4.1. Mentoren / vrijwilligers

In deze paragraaf komen de volgende onderwerpen aan de orde: aantal vrijwilligers, werving vrijwilligers, bekendheid mentorschap en de scholing van vrijwilligers.

Doelen en taken

De regionale stichtingen dragen zorg voor de werving van mentoren, de koppeling van een mentor aan een cliënt, de voorbereiding van een mentor op zijn/haar taak. Daarnaast is het de taak van de regionale stichtingen om de match tussen mentor en cliënt te monitoren. Het doel is dat een regio na drie jaar zo'n 70 mentoren in het bestand moet hebben. In de stimuleringsubsidies voor regionale stichtingen is dit aantal teruggebracht tot zo'n 30 mentoren aan het eind van het tweede jaar.

MNN heeft een ondersteunende taak bij het werven en scholen. Zij hebben als opdracht de regionale stichtingen te helpen door landelijk bekendheid te geven aan mentorschap en door kennis over scholing en begeleiding te ontwikkelen of te bundelen. Deze kennis zal gedeeltelijk aanwezig zijn bij MNN zelf, daarnaast is het de bedoeling dat zij contacten onderhoudt met externe experts en het kenniscentrum langdurige zorg (Vilans).

Resultaten kwantitatief

Aantal vrijwilligers en cliënten

Uit het cijfermatige onderzoek onder de regio's¹ komen de volgende resultaten naar voren.

TABEL 1 Aantal ingeschreven mentoren per 1 juni 2009

	Alle regio's	Gemiddeld aantal	Laagste aantal	Hoogste aantal
Totaal aantal ingeschreven (kandidaat) mentoren, waarvan:	384	24	0	86
• in cursus en/of wachtend of "rustend" beschikbaar	105	7	0	21
• koppeling en/of aanvraag benoeming loopt	55	3	0	10
• als mentor benoemd	224	14	0	81

Het aantal (kandidaat)mentoren van de stichtingen en regio's waar op 1 juni 2009 een coördinator gestart was (totaal 16), bedroeg in totaal 384. Per regio liep het aantal (kandidaat)mentoren uiteen van 0 tot 86. Gemiddeld stonden er 24 (kandidaat)mentoren ingeschreven.

In het traject van mentorschap zijn verschillende fases te onderscheiden: intake, koppeling, benoeming en begeleiding. Per fase staan in de bovenstaande tabel de aantallen benoemd.

TABEL 2 Aantal cliënten per 1 juni 2009

	Alle regio's	Gemiddeld aantal	Laagste aantal	Hoogste aantal
Totaal aantal ingeschreven cliënten, waarvan	417	26	0	105
• wachtend	117	7	0	27
• koppeling en/of aanvraag benoeming loopt	57	4	0	12
• mentor is benoemd	243	15	0	84

Het totaal aantal cliënten in de 16 regio's was op 1 juni: 417. Gemiddeld betreft dit 26 cliënten per regio, uiteenlopend van 0 cliënten tot 105 cliënten.

¹ Het cijfermatige en het kwalitatieve onderzoek hebben grotendeels dezelfde regio's benaderd, met uitzondering van Noord-midden Limburg dit is alleen meegenomen in het kwalitatieve deel en Haag en Rijn regio Leiden is alleen meegenomen in het cijfermatige onderzoek.

In het traject dat cliënten doorlopen, worden de volgende fasen onderscheiden: wachtend, koppeling en/of aanvraag benoeming loopt en mentor is benoemd. De verdeling van aantallen over de fasen staat in bovenstaande tabel.

De belangrijkste vraag is of de 'output' van de regionale stichtingen verloopt zoals dat door MNN en VWS bij de subsidietoekenning werd beoogd. In het rapport van Collegamento wordt geraamd dat met een stimuleringssubsidie van € 60.000 per regio per jaar in de loop van twee jaar een volwaardige stichting kan worden gerealiseerd met 70 mentoren op één coördinator. De omvang van het dienstverband van de coördinator is niet gespecificeerd. Op basis van de eerste praktijkervaringen is deze ambitie in 2008 bijgesteld. MNN schatte dat met de subsidie de ontwikkeling tot volwaardige stichting als volgt kan verlopen:

Na 1 jaar: 5 mentorrelaties ondersteund

Na 2 jaar: 25 mentorrelaties ondersteund

Na 3 jaar: 40 mentorrelaties ondersteund

Na 4 jaar: consolidatiefase bereikt met 60 mentorrelaties

In een briefwisseling hierover stelde het Ministerie van VWS haar verwachtingen over de aantallen bij en ging er van uit dat na twee jaar 30 mentoren kunnen zijn benoemd.²

Om te achterhalen of in de meeste regio's deze streefcijfers zijn gehaald, zijn in de navolgende tabel in de eerste en tweede kolom de aantallen benoemingen afgezet tegen de periode dat de coördinator in dienst is.³

TABEL 3 Aantallen (kandidaat)mentoren in verschillende fasen afgezet tegen de periode dat een coördinator in dienst is.

Periode dat coördinator actief is en aantal regio's	Gem. aantal vrijwilligers dat per regio als mentor benoemd is	Gem. aantal vrijwilligers dat per regio als mentor benoemd is incl. vrijwilligers in koppelingsfase en waarvan de aanvraag rechtbank loopt	Gem. totaal aantal ingeschreven (kandidaat)mentoren per regio
Korter dan 0,5 jaar (4 regio's, coördinator gem. 2 maanden actief)	0	2	3
0,5 - 1,5 jaar (7 regio's, coördinator gem. 10 maanden actief)	1	4	11
1,5 - 2,5 jaar (2 regio's, coördinator gem. 2 jaar en 5 maanden actief)	18	24	27
2,5 - 3,5 jaar (1 regio, coördinator gem. 2 jaar en 2 maanden actief)	45	49	70
3,5 - 4,5 jaar (2 regio's, één regio met coördinator die ruim 4 jaar actief is en één regio met coördinator die bijna 10 jaar actief is)	69	75	85

² brief MNN van juli 2008 aan VWS betreffende subsidievoorwaarden regionale stichtingen, en brief VWS september 2008 in antwoord hierop.

³ Het zou ook kunnen worden afgezet tegen de oprichtingsdatum van de stichting of datum toekenning startsubsidie. Gekozen is voor relatie met startdatum coördinator, omdat het soms nog een wezenlijke tijd duurt voor een coördinator feitelijk van start kan gaan.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het geambieerde aantal benoemde mentoren na één en twee jaar niet wordt bereikt, maar na drie en vier jaar wel. Dit komt doordat de eerste twee jaar van een regionale stichting Mentorschap een opbouwfase is, waarin veel tijd en energie besteed moet worden aan het geven van de nodige voorlichting, het werven van mentoren en, afhankelijk van competenties van kandidaten, de scholing van mentoren alvorens aan koppeling gewerkt kan worden. Ook de koppeling en het verzoek bij de rechtbank vragen tijd alvorens benoeming rond is. In bovenstaande tabel, kolom 3, staat het gemiddelde van het aantal als mentor benoemde vrijwilligers (inclusief vrijwilligers voor wie koppeling/kennismaking loopt en voor wie de aanvraag benoeming rechtbank loopt) afgezet tegen de periode dat de coördinator in dienst is.

Tot slot is in kolom 4 het totaal aantal ingeschreven (kandidaat)mentoren vermeld (dit is inclusief mentoren die cursus volgen, beschikbaar zijn, koppelingsfase, rechtbankfase en benoemde mentoren) afgezet tegen de periode dat de coördinator in dienst is.

In de eerste jaren blijft het aantal vrijwilligers dat als mentor benoemd wordt achter bij de verwachting volgens de bijgestelde normen uit de stimuleringsubsidie. In het derde en vierde jaar wordt deze achterstand nagenoeg ingehaald en voldoen de resultaten vergaand aan de normen uit de stimuleringsubsidie. Dit geeft enige verwachting dat na vier jaar met een budget van € 60.000 de beoogde caseload van 60 mentoren kan worden gehaald. Heel stellig is die verwachting niet, want de indruk is dat de caseload niet alleen afhangt van de tijd dat een coördinator actief is, maar dat dit afhankelijk is van meerdere factoren zoals:

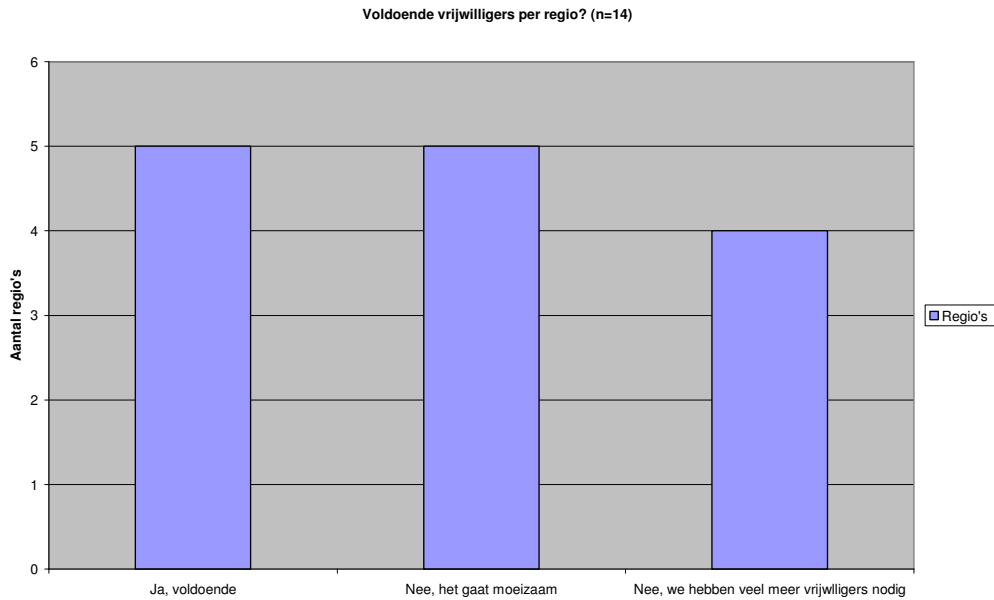
- omvang dienstverband coördinator;
- bijdrage in (blijvende) aandacht voor netwerkontwikkeling en onderhoud vanuit het bestuur;
- effectiviteit en efficiëntie van de werkwijze die worden gebruikt voor werving, selectie, scholing, bemiddeling en begeleiding;
- of er gewerkt wordt met een nieuw bestuur dan wel met een bestuur dat al ervaring heeft in andere regio's;
- hoe lang en hoeveel wordt geïnvesteerd in o.a. netwerk-, cursus-, en procedureontwikkeling alvorens met de daadwerkelijke werving en intakes van aanvragen van vrijwilligers te starten;
- continuïteit in bestuur en coördinator kan van invloed zijn;
- doorlooptijd tussen aanvraag en benoeming bij kantongerechten.

Resultaten kwalitatief

In deze paragraaf gaan we nader in op de onderwerpen werving, bekendheid en scholing van mentoren.

Werving van mentoren

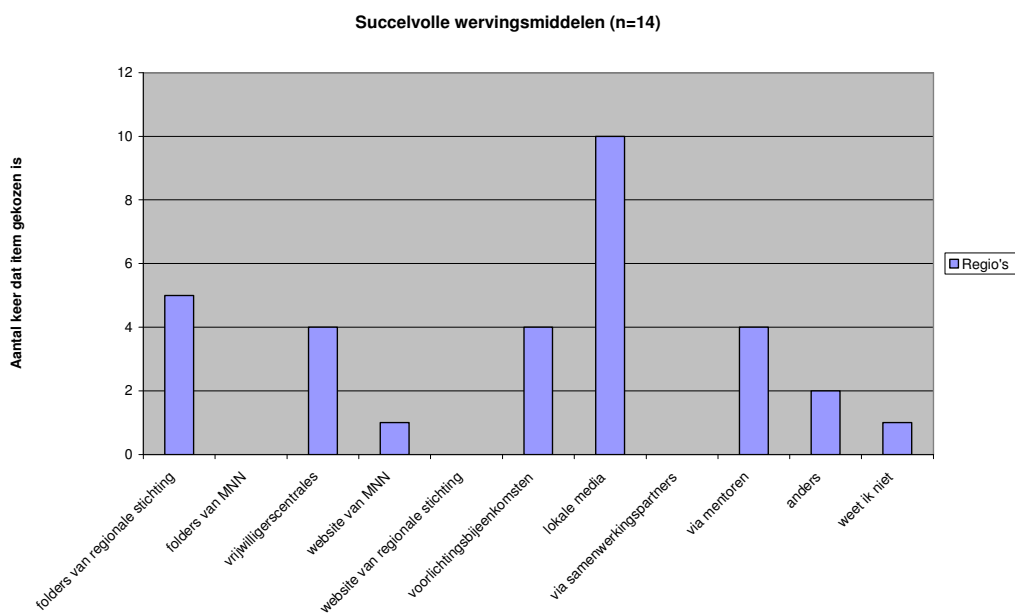
GRAFIEK 1

Negen van de veertien regionale stichtingen is het niet gelukt om voldoende vrijwilligers te werven in relatie tot het aantal aanvragen voor mentorschap. Bestuurders en coördinatoren noemen als belangrijkste knelpunten hiervoor:

- de onbekendheid van het mentorschap
- vissen in een druk beviste vijver
- veel mensen schrikken terug voor het mentorschap vanwege de verantwoordelijkheid

GRAFIEK 2

Voor succesvolle werving maken regionale stichtingen het meest gebruik van:

- lokale media
- folders die de regionale stichting zelf gemaakt heeft
- vrijwilligerscentrales
- voorlichtingsbijeenkomsten
- van mond tot mond, via mentoren

Van de regionale stichtingen is 57% tevreden over de ondersteuning die zij van MNN krijgt bij de werving van mentoren. De meeste respondenten vinden een landelijke campagne om mentorschap beter bekend te maken zeer wenselijk. Zij vinden de tijd daar nu rijp voor. Daarnaast vinden zij het wenselijk dat MNN een registratiesysteem opzet, zodat alle regio's dezelfde definities aanhouden en de cijfers onderling vergelijkbaar zijn.

Het bestuur van MNN geeft aan dat werving van vrijwilligers echt lokaal maatwerk vraagt. MNN levert een aantal basismiddelen die de lokale organisaties naar hun eigen voorkeur kunnen aanpassen. MNN heeft besloten te wachten met een landelijke campagne omdat er nog geen landelijk dekkend netwerk is. Dit is in lijn met het meerjarenplan van MNN die bij de start is opgesteld. Een bestuurslid zei hierover het volgende: "We durfden geen landelijke reclame te maken zolang er nog geen landelijke dekking was". Bij MNN ligt een communicatieplan klaar dat uitgevoerd kan worden zodra er een landelijk dekkend netwerk is. (Stichting Mentorschap Netwerk Nederland, 2008)

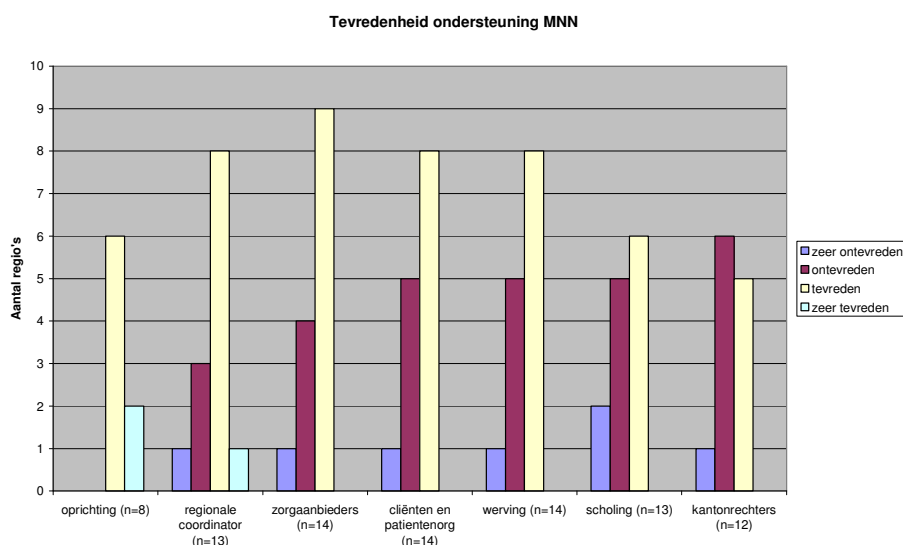
Bekendheid mentorschap

De regionale stichtingen proberen op verschillende manieren bekendheid te geven aan mentorschap in de regio. Hierbij worden voornamelijk genoemd de verspreiding van eigen folders, presentaties bij zorgaanbieders en cliënten- en patiëntenorganisaties en via de lokale media.

Scholing van vrijwilligers

Driekwart van de regio's biedt de (toekomstige) mentoren scholing aan. Meestal voert de regionale organisatie deze scholing zelf uit, soms in samenwerking met andere regio's. Daarnaast krijgen mentoren op diverse manieren begeleiding van coördinatoren door middel van intervisie, voorlichtingsbijeenkomsten, persoonlijke gesprekken en deelname aan de jaarlijkse mentorendag waar naast centrale lezingen ook veel workshops plaatsvinden.

GRAFIEK 3

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de helft van de regio's tevreden is over de ondersteuning die zij van MNN krijgt bij de scholing van mentoren. Enkele regio's geven aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning op het gebied van scholing. De meesten willen dat MNN wel uniformiteit aanbrengt in de basisinformatie en in de onderwerpen voor trainingen en zorgt voor eventuele gastsprekers. MNN hoeft geen landelijke scholing te verzorgen zoals in het verleden eenmalig is aangeboden.

Bestuursleden van MNN geven aan dat de focus moet liggen op het ontwikkelen van cursusmateriaal en niet op het geven van de training zelf; dit spoort met de opvattingen van de vertegenwoordigers van de regionale stichtingen Mentorschap hieromtrent. MNN geeft hier momenteel samen met regionale coördinatoren uitvoering aan. Daarnaast vinden de bestuursleden van MNN dat in de toekomst MNN meer aandacht moet besteden aan het verzamelen, bundelen en verspreiden van kennis. Hier is tot nog toe te weinig aandacht voor geweest.

4.2. Doelgroepen van cliënten

Doelen en taken

De regionale stichtingen zijn vrij om zich op alle doelgroepen te richten, het Ministerie van VWS focust echter met de stimuleringsubsidie op de volgende doelgroepen van cliënten:

- dementerende ouderen en
- verstandelijke gehandicapten.

Hierbij gaat het om mensen die geen familieleden hebben die hen kunnen vertegenwoordigen. Het zullen vooral (maar niet uitsluitend) cliënten zijn die intramuraal verblijven. Het is de bedoeling dat de infrastructuur van mentorschap meegroeit met de toenemende vraag naar mentoren.

Resultaten

De regio's richten zich vooral op:

- cliënten uit de sector van verpleeg- en verzorgingshuizen
- cliënten uit de verstandelijk gehandicaptenzorg
- cliënten uit de GGZ

De regionale stichtingen weten anno 2009 vooral de eerste twee groepen te bereiken. Uit de groeps gesprekken met regionale stichtingen blijkt de GGZ-sector zich op dit gebied behoudender op te stellen en niet snel hulp vraagt aan de 'buitenwereld'. Het privacyitem speelt hierbij een belangrijke rol. Daarnaast is het moeilijk om mentoren te vinden die stevig genoeg zijn om in deze sector te werken.

Een aantal regio's geeft ook advies en informatie aan familiementoren. Deze groep is vanuit de stimuleringsubsidies geen doelgroep, maar desondanks melden zich wel familiementoren aan. Deze regio's geven geen specifieke voorlichting of PR voor familiementoren, maar helpen deze mensen wel verder. Een enkele regio evenwel verzorgt cursussen voor familiementoren, soms tegen betaling.

Het merendeel van de regionale stichtingen en de bestuursleden van MNN zijn van mening om zich niet alleen op de groep dementerende ouderen en verstandelijk gehandicapten te richten, maar ook op andere mensen die nu of op korte termijn vertegenwoordiging nodig hebben of hier informatie over zoeken zoals mensen met een terminale ziekte, GGZ-cliënten en familiementoren.

De meeste aanvragen worden ingediend door:

- verpleeg- en verzorgingshuizen
- instellingen voor verstandelijk gehandicapten
- organisaties vanuit de GGZ

4.3. Rol van regionale coördinatoren

Doelen en taken

Binnen regionale stichtingen is de regionale coördinator als uitvoerende medewerker belangrijk om de activiteiten en contacten binnen de regio te coördineren. De taken van een regionale coördinator zijn als volgt omschreven:

- scholing van vrijwilligers;
- werving van vrijwilligers;
- begeleiden van koppelingen tussen mentor en cliënt;
- onderhouden van contacten met mentoren, het regionaal bestuur, zorgaanbieders, cliënten- en patiëntenorganisaties, kantonrechters en de landelijke coördinator.

Vanuit MNN heeft de coördinator van MNN de taak om de regionale stichtingen (in feite de regionale coördinatoren) te faciliteren. Hierbij gaat het met name om onderwerpen als scholing van mentoren, PR en voorlichting maar ook op het gebied van ICT, richtlijnen en intervisie en deskundigheidsbevordering voor de coördinatoren.

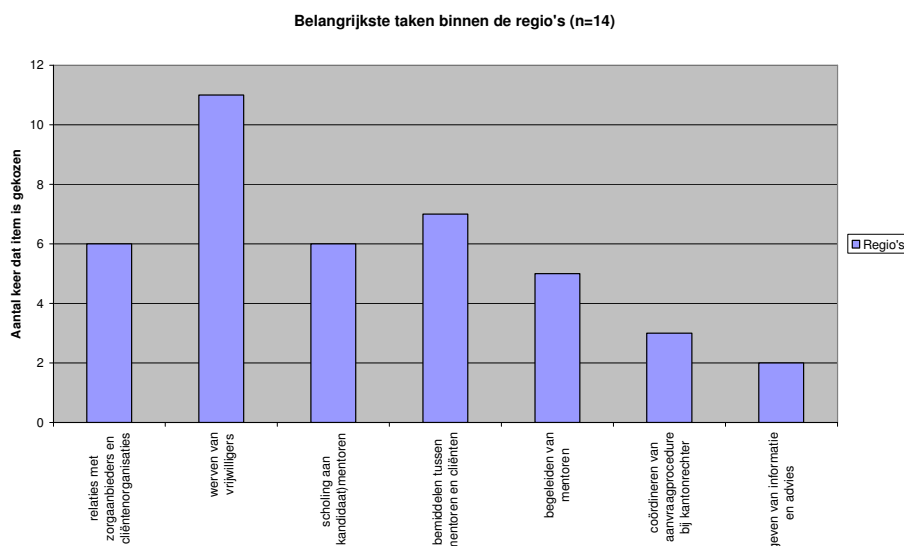
Resultaten

Een regionale coördinator is tussen de 16 en 24 uur werkzaam voor een stichting. Volgens de gegevens van MNN ligt het gemiddelde op 22,5 uur. Veel coördinatoren menen dat de aanstelling te krap is om het mentorschap goed op te zetten en de organisatie voldoende omvang te geven. Er gaat in de startfase veel tijd zitten in het:

- ontwikkelen van procedures
- ervaring opdoen
- opbouwen van een netwerk.

De coördinatoren hebben in de praktijk een belangrijker rol binnen de regionale stichtingen gekregen dan dat ze door Collegamento toebedeeld hadden gekregen. Dit komt niet zo zeer door dat ze andere taken zijn gaan uitvoeren dan gepland, maar omdat zij vaak dienen als contactpersoon richting zorgorganisaties en cliënten- en patiëntenorganisaties.

GRAFIEK 4

In bovenstaande grafiek is weergegeven wat de regio's als hun belangrijkste taken beschouwen. De belangrijkste taak is het werven van vrijwilligers. Enkele regio's merkten op dat zij veel tijd kwijt zijn met het opstellen van procedures. Zij zouden graag zien dat MNN hier een prominentere ondersteunende rol in vervult. Meerdere regio's verwachten dat MNN zorg draagt voor meer landelijke uniformiteit, richtlijnen, kwaliteitsbewaking, handleiding en scholing voor nieuwe coördinatoren.

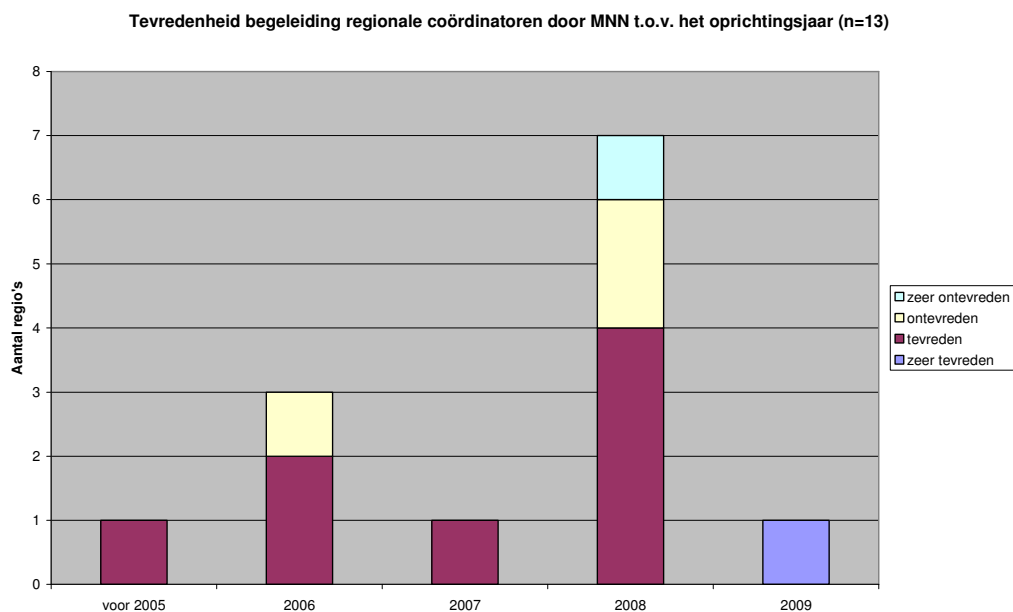
In meer dan de helft van de regio's regelt de coördinator de eerste afspraak tussen mentor en cliënt en is bij het eerste contact aanwezig. De zorginstelling wordt meestal ook betrokken bij de bemiddeling tussen cliënt en mentor.

Vijf van de veertien regionale coördinatoren hebben naar hun mening te weinig contact met de coördinator van MNN. Deze contacten komen meestal plaats op initiatief van de regionale coördinator tot stand. Ze verwachten een meer proactieve houding van de landelijke coördinator. Sommige coördinatoren hadden verwacht dat er een soort startpakket voor nieuwe coördinatoren zou zijn met basiskennis en materialen.

De coördinatoren worden door MNN begeleidt en ondersteunt via:

- regelmatig overleg
- consultatie per e-mail
- consultatie per telefoon

GRAFIEK 5

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat negen van de veertien regio's tevreden zijn over de ondersteuning die de regionale coördinatoren op dit moment van MNN krijgen. Uit de grafiek is tevens op te maken dat de eigen ervaring van een stichting en/of coördinator geen rechtstreeks verband houdt met de tevredenheid over de begeleiding van MNN.

Twee van de regio's die in 2006 opgericht zijn, zijn erg tevreden (paarse kleur) over de begeleiding die de coördinator krijgt van MNN. De derde regio die ook in 2006 opgericht is, is ontevreden (crème kleur) over de begeleiding die de coördinator van MNN krijgt.

Uit de gesprekken met de regionale stichtingen blijkt dat de ondersteuning tot nu toe voornamelijk het karakter heeft gehad van informele uitwisseling. Er is behoefte aan meer formele vormen van intervisie en deskundigheidsbevordering. Daarnaast hebben sommige regio's behoefte aan een landelijke cursus voor coördinatoren en vinden zij dat de reactiesnelheid en mate van proactief informeren van coördinatoren te wensen over laat. Een aantal vertegenwoordigers van regionale stichtingen geeft aan dat ze vinden dat de ondersteuning van MNN het laatste half jaar is verbeterd. De verwachtingen ten aanzien van ondersteuning bij regionale coördinatoren die al lange tijd werkzaam zijn, verschillen aanzienlijk van de verwachting van net startende coördinatoren. Bij ervaren coördinatoren is er vaak sprake van omgekeerde informatie-uitwisseling, zij voeden de landelijke coördinator met informatie of producten. Niettemin vinden ook deze regio's dat MNN een grotere rol moet gaan spelen in de ondersteuning en deskundigheidsbevordering van coördinatoren. Andersom geven enkele ervaren coördinatoren aan dat het niveau en het eigen initiatief van sommige regionale coördinatoren te wensen overlaat. Ze vinden dat MNN hierbij kan helpen, maar dat het ook de eigen verantwoordelijkheid van regionale stichtingen is om zaken op te pakken.

Bij MNN staan intervisie en deskundigheidsbevordering op de planning om opgepakt te worden in 2009.

In de loop van de jaren is er een verschuiving in taken en prioriteiten zichtbaar. Het eerste jaar is veel aandacht gegaan naar het stimuleren van regionale initiatieven, in het tweede en vooral in het derde jaar is de aandacht verschoven naar het faciliteren van het primaire proces. MNN is onder andere bezig met het ontwikkelen van een registratiesysteem, het opstellen van kwaliteitsrichtlijnen en een kwaliteitshandboek voor alle regio's.

Tussen MNN en de regionale stichtingen is een discussie gaande om de communicatiestructuur duidelijker te maken. Een van de punten die daarbij speelt is hoe de communicatie tussen de regionale besturen en het bestuur van MNN en tussen de regionale coördinatoren en de coördinator van MNN het beste vorm gegeven moet worden.

4.4. Samenwerking met zorgaanbieders

Doelen en taken

Vanaf de start zorgen de regionale stichtingen voor een goede inbedding en bouwen contacten op met zorginstellingen ter plaatse. Uitgangspunt is dat zorgaanbieders en cliëntenorganisaties in de regio het lokale initiatief dragen. Daarom kan het in de beginjaren nuttig zijn om zorgaanbieders onderdeel te laten zijn van het bestuur. De bestuurders van de regionale stichtingen worden gezien als spil in het opzetten en onderhouden van een netwerk.

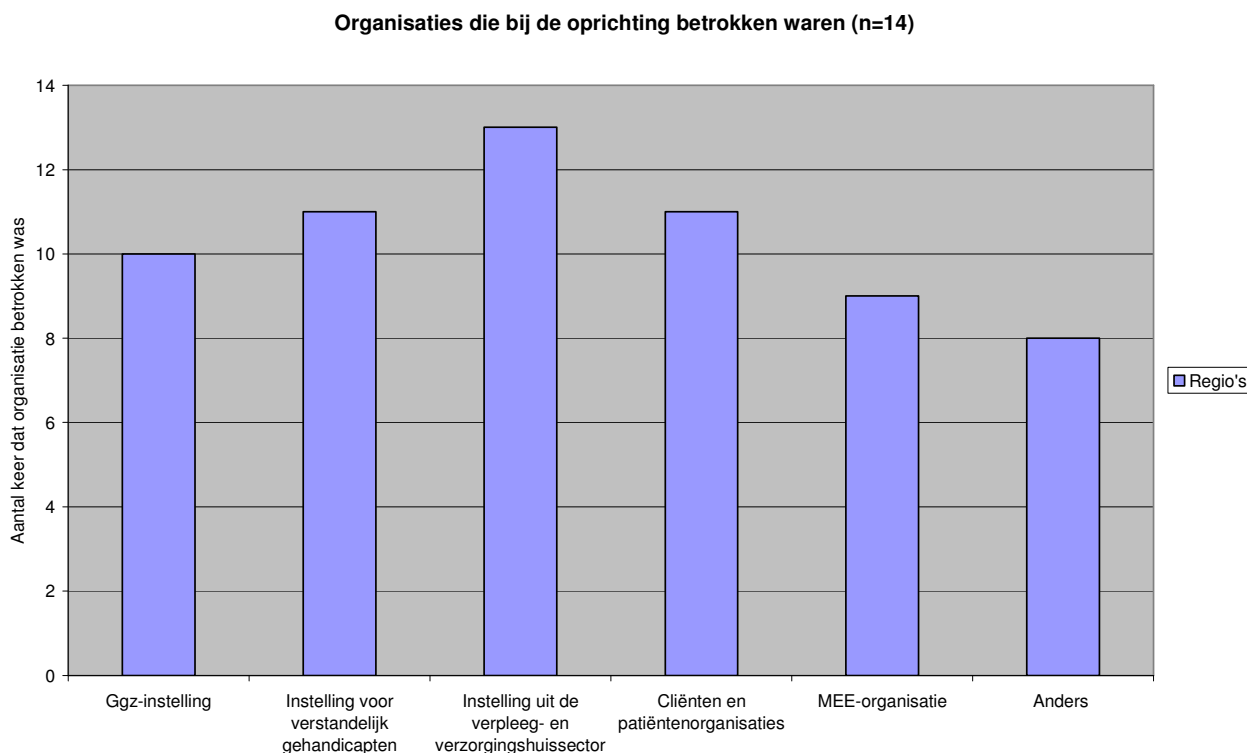
MNN heeft een stimulerende rol in het bewerkstelligen dat regionale organisaties tot stand komen. Zowel zorgorganisaties als ook andere lokale organisaties kunnen een regionale stichting Mentorschap oprichten. Als er eenmaal een lokaal initiatief is heeft MNN geen taak meer ten aanzien van de lokale/regionale zorgaanbieders. MNN zal dan het bestuur en de coördinator van de regio zo goed mogelijk faciliteren.

Resultaten

Bijna alle regio's hebben regelmatig contact met zorgaanbieders. Ze benaderen medewerkers binnen de zorginstellingen actief door persoonlijke gesprekken te voeren, informatie te geven, PR-materiaal te sturen of voorlichtingsbijeenkomsten te verzorgen.

Er is contact met GGZ-instellingen, instellingen voor verstandelijk gehandicapten en verpleeg- en verzorgingshuizen. Het gemiddeld aantal verpleeg- en verzorgingshuizen waarmee de regionale stichtingen contact onderhoudt ligt enigszins hoger dan bij de andere twee sectoren. De regio's zijn zeer tevreden over de samenwerking die zij hebben met de zorgaanbieders.

GRAFIEK 6

Bij diverse regionale stichtingen heeft een zorgaanbieder (inclusief MEE-organisaties) of een vertegenwoordiger van een zorgaanbieder het initiatief genomen voor de oprichting van een regionale stichting Mentorschap. In de bovenstaande grafiek ziet u dat zorgaanbieders vaak betrokken zijn bij de oprichting van de stichting, daarnaast hebben zorgaanbieders vaak zitting in het bestuur. Hierbij zijn vooral vertegenwoordigers uit verpleeg- en verzorgingshuizen betrokken. De rol van bestuurders als spil in het opzetten en onderhouden van een netwerk is in de praktijk echter minder groot dan in Collegamento beschreven staat.

4.5. Samenwerking met cliënten- en patiëntenorganisaties

Doelen en taken

Regionale stichtingen hebben goede contacten met regionale cliënten- en patiëntenorganisaties nodig. Het ligt daarom ook voor de hand dat deze organisaties vertegenwoordigd zijn in het bestuur van de regionale stichtingen mentorschap.

MNN heeft als taak om regionale initiatieven te stimuleren. Het stimuleren van de samenwerking met cliënten- en patiëntenorganisaties bij de oprichting van een regionale stichting Mentorschap hoort daar ook bij. Na oprichting heeft MNN echter geen directe taak meer ten aanzien van lokale/regionale cliënten- en patiëntenorganisaties.

Resultaten

De meeste operationele regionale stichtingen hebben samenwerkingsrelaties met cliënten- en patiëntenorganisaties en zijn daar erg tevreden over. Een aantal regio's geeft echter aan dat ze geen regelmatig contact hebben met cliënten- en patiëntenorganisaties. In sommige regionale stichtingen zijn deze organisaties vertegenwoordigd in het bestuur. In andere regio's is er regelmatig contact door het verstrekken van foldermateriaal of via persoonlijke contacten. Het soort en het aantal organisaties is divers.

Soms betreft het één koepelorganisatie waarin alle cliënten- en patiëntenorganisaties vertegenwoordigd zijn, in andere regio's zijn er contacten met organisaties uit verschillende sectoren zoals ouderenzorg (Alzheimer Nederland), gehandicaptenzorg (Philadelphia support) en de GGZ-sector. Regelmatig waren cliënten- en patiëntenorganisaties betrokken bij de oprichting van een stichting Mentorschap.

4.6. Contact met kantonrechters

Doelen en taken

De regionale stichtingen hebben als taak actief contact te leggen en de samenwerking te zoeken met kantonrechters. Iedere regionale stichting maakt met het eigen kantongerecht afspraken bijvoorbeeld over de vraag wie aanspreekpunt is en welke onkostenvergoeding mentoren krijgen. Kantonrechters hebben de mogelijkheid om mentoren te vragen verslag te doen van hun werkzaamheden. Aan het einde van een mentorschap dient een mentor schriftelijk verslag te doen aan de kantonrechter (Burgerlijk Wetboek 1, artikel 459, titel 20).

Op regionaal niveau heeft MNN geen taak ten aanzien van kantonrechters. Wel onderhoudt MNN contacten met het LOK (Landelijk Overleg Kantonsectorvoorzitters).

Resultaten

De regionale coördinatoren verrichten de volgende taken in verband met het aanvragen van mentorschap:

- opstellen van de aanvraag;
- de procedure in de gaten houden;
- eventuele financiële vergoeding voor mentor bepleiten;
- de aanvraag indienen.

De helft van de regio's afspraken gemaakt met het kantongerecht over de procedure. Deze afspraken hebben voornamelijk betrekking op:

- de informatie die de kantonrechter nodig heeft;
- wie er op de hoogte gesteld wordt van het besluit;
- vereisten voor en omvang van financiële tegemoetkoming.

Een aantal regio's heeft soms problemen met de contacten/procedures bij het Kantongerecht. De problemen hebben vooral betrekking op de lengte van de procedure bij de rechtbank, de mate waarin het mogelijk is om afspraken te maken met de rechtbank en het feit dat de kantonrechter de mentor niet spreekt bij een benoeming. Een coördinator noemt als voorbeeld dat er een onkostenvergoeding is afgesproken, maar dat deze afspraak uiteindelijk niet op de schriftelijke uitspraak staat vermeld. Als voorbeeld van een lange procedure wordt een gemiddelde doorlooptijd van drie maanden genoemd. Er zijn overigens ook rechtbanken die binnen een maand een uitspraak doen.

Sommige regio's hebben er behoefte aan dat MNN op landelijk niveau procedurele en financiële afspraken maakt met het LOK. Veel regio's geven aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning van MNN bij het onderhouden van contact met kantonrechters.

De bestuursleden van MNN vinden de relatie met het LOK, die nu vooral via de voorzitter van de commissie Bewind en Familie verloopt, wat onbestendig. Er is ten tijde van dit onderzoek een nieuwe voorzitter van de commissie Bewind en Familie van het LOK aangesteld en MNN moet de contacten opnieuw opbouwen. Een belangrijk doel van het contact met het LOK is het uitwisselen van ervaringen en te komen tot een goede samenwerking om mentorschap te realiseren.

Ervaringen van kantonrechters

Om een goed beeld te geven van de samenwerking met en bekendheid bij kantonrechters zijn er vier telefonische interviews gehouden met vertegenwoordigers van kantongerechten. Hierin zijn de volgende onderwerpen besproken: de bekendheid met de regionale stichting Mentorschap en MNN, de mate en wijze van samenwerken met de regionale stichting Mentorschap en wensen en verwachtingen.

Bekendheid

Drie van de vier vertegenwoordigers kennen de regionale stichting Mentorschap. Daarbij is het van belang te weten dat de regionale stichting Mentorschap in de vierde regio nog maar kort geleden is opgericht. Alle vertegenwoordigers geven aan dat mentorschap en zeker mentorschap door vrijwilligers voor kantongerechten maar een heel klein onderdeel is. Kantonrechters hebben vooral te maken met een andere vorm van toezicht: de bewindvoering (wanneer iemand vanwege lichamelijke of geestelijke toestand niet (meer) in staat is zijn financiële zaken te regelen wordt iemand aangesteld om dit te beheren). Op het gebied van mentorschap vormen familiementoren een veel grotere groep (Royers, 2007^b). Het gebeurt weleens dat zowel bewindvoering en mentorschap door dezelfde persoon worden uitgevoerd. Eén van de kantonrechters merkt hierover op dat hij “Bewindvoerschap en mentorschap liever niet in één hand ziet, het is een goede ontwikkeling dat er aparte stichtingen ontstaan voor mentorschap zowel inhoudelijk als formeel”. Achterliggende gedachte bij deze uitspraak is dat er wel eens discussies zijn tussen bewindvoerders en mentoren over de praktische uitwerking.

Drie van de vier vertegenwoordigers kent ook MNN vanuit een presentatie of uit een overleg. Eén van de vertegenwoordigers is voorzitter van de commissie Bewind en Familie van het LOK en heeft via deze functie overleg met MNN. Twee vertegenwoordigers geven aan dat de bekendheid van mentorschap bij zorginstellingen en bewindvoerders verdere aandacht behoeft.

Binding

Eén van de vertegenwoordigers heeft regelmatig contact met de regionale stichting Mentorschap. De vertegenwoordigers ontmoeten de cliënt en de mentor op de zitting, twee van hen gaan indien noodzakelijk op huisbezoek bij de cliënt. Formeel is er geen contact buiten het instellen van mentorschap. Eén van de vertegenwoordigers geeft te kennen een klein jaarverslag te gaan instellen voor mentoren; net als voor bewindvoerders het geval is. Hiermee wil zij inzicht krijgen in het aantal uur dat een mentor besteedt en de taken die hij/zij uitvoert. Bij het uitwerken van dit jaarverslag is de betreffende coördinator uit die regio betrokken geweest.

Wensen en verwachtingen

Twee vertegenwoordigers geven aan dat er nog weinig informatie is over de taken en bevoegdheden van een mentor. Eén van de kantonrechters heeft daarom de taken in een uitspraak (Uitspraak Kantongerecht Arnhem LJN: BG7807, december 2008) vastgelegd:

‘De kantonrechter neemt als uitgangspunt voor de beoordeling de taak van een mentor die voortvloeit uit het kader dat de wet, in de eerste plaats artikel 1:450 van het Burgerlijk Wetboek, geeft. De mentor staat personen bij die niet in staat zijn zelf hun niet-vermogensrechtelijke belangenwaarneming behoorlijke waar te nemen. Deze bewoording (niet-vermogensrechtelijke belangenwaarneming) geeft aan dat het niet gaat om een uitvoerende taak in de verzorgings-, verplegings-, behandelings- of begeleidingsbehoefte van de rechthebbende, maar om een superviserende, regievoerende en uiteindelijk besluitvormende taak. Daarnaast heeft de mentor jegens de rechthebbende een raadgevende taak (artikel 1:453, vierde lid van het Burgerlijk Wetboek). De mentor heeft te waken over de rechthebbende.

Een en ander betekent dat de mentor verantwoordelijkheid draagt voor het opbouwen en in stand houden van een adequaat hulpverleningsnetwerk rond de rechthebbende en anderzijds regelmatig contact met hem dient te hebben’.

Daarnaast heeft een van de respondenten de wens om ervarings- en opleidingseisen aan een mentor te stellen. Van een regionale stichting Mentorschap verwacht een kantonrechter dat zij aan kwaliteitscontrole doen, scholing, voorlichting en praktische handvaten geven. Een andere vertegenwoordiger zou graag zien dat de regionale stichting Mentorschap meer vrijwilligers 'voorradij' zou hebben.

4.7. Tot stand brengen van landelijk dekkend netwerk

Doelen en taken

Voor de regionale stichtingen is het bereiken van een landelijk dekkend netwerk geen doel.

Voor MNN is het bereiken van een landelijk dekkend netwerk van lokale initiatieven een belangrijk doel. Bij deze lokale initiatieven, ook wel regio's genoemd, ligt de kracht van het op te bouwen netwerk. MNN moet een landelijk dekkend netwerk stimuleren en faciliteren. Het is dan ook de bedoeling dat MNN stimuleert en helpt zonder zich daadwerkelijk te mengen in het lokale initiatief. MNN heeft vooral als functie om deze initiatieven te ondersteunen met kennis, ervaring en soms met financieel advies of begeleiding.

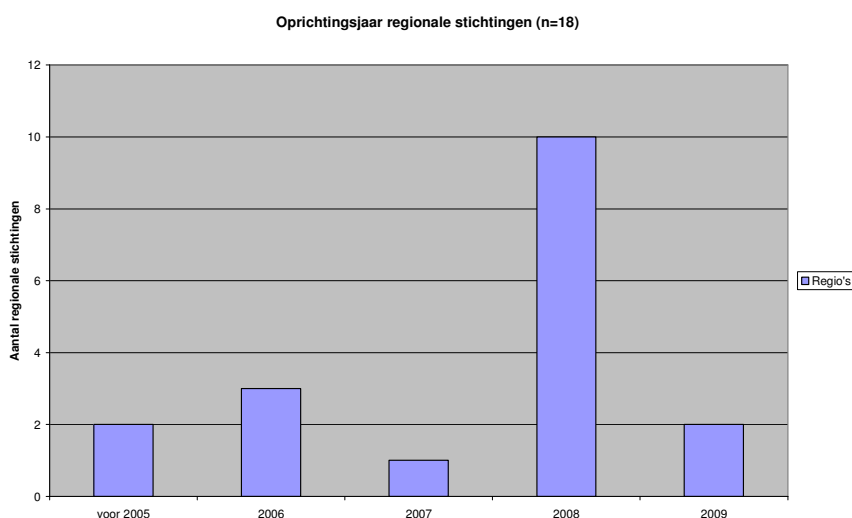
Resultaten

Oprichting stichting

In 12 van de 18 regio's is bij de oprichting gewerkt op basis van een officiële intentieverklaring. Problemen die de stichtingen tegenkwamen waren: gebrek aan bekendheid met het fenomeen mentorschap en verkrijgen van en voldoen aan de voorwaarden voor subsidie. De oprichting duurde bij 8 van de 14 stichtingen langer dan een half jaar.

De meeste regionale stichtingen die zijn opgericht nadat MNN zelf was opgericht, hebben bij de oprichting ondersteuning van MNN gekregen en zijn hier tevreden over. De ondersteuning bestond vaak uit advies over het opzetten en de werkwijze van de stichting en hulp bij het aanvragen van subsidie.

GRAFIEK 7

Landelijk dekkend netwerk

De bestuursleden van MNN geeft aan dat MNN er behoorlijk in is geslaagd om lokale initiatieven te stimuleren en faciliteren. Een landelijk dekkend netwerk is dichterbij gekomen. MNN is zich ervan bewust dat initiatieven uit de regio horen te komen. Zij kan stimuleren en steunen, maar niet afdwingen en dus kan zij geen 100% dekking garanderen.

In 2008 is er een fors aantal regionale stichtingen opgericht. Maar liefst tien stichtingen zijn in dat jaar gestart, zoals bovenstaande grafiek laat zien. Er is een grote sprong gemaakt in de richting van een landelijk dekkend netwerk. MNN en vooral de coördinator van MNN hebben hier een grote rol in gespeeld door dit idee breed uit te dragen en organisaties op inspirerende manier te stimuleren tot een gezamenlijk initiatief. Nog niet alle regio's in Nederland zijn echter gedekt. Er zijn nog enkele witte vlekken in Twente, Oost-Gelderland, deel van Waardenland. Dit is met uitzondering van de regio's waar op dit moment initiatieven worden opgestart. Soms is het moeilijk om voor ieder gebied een nieuw bestuur te vinden. Een aantal keer is dit opgelost door meerdere regio's onder een bestuur te laten vallen. Hierdoor kon de werving, training, matching en coaching van mentoren worden uitgevoerd in een groter werkgebied, terwijl er geen extra inspanning hoefde te worden verricht voor het vinden van een nieuw bestuur. Bijkomend voordeel is dat het beschikbare subsidiegeld efficiënter kon worden ingezet op bijvoorbeeld PR en niet hoefde te worden besteed aan de ontwikkeling van nieuwe procedures.'

Een enkel regionaal bestuur twijfelt of het niet handiger zou zijn om een sterke landelijke organisatie op te zetten die bepaalt wat er moet gebeuren en alleen uitvoeringstaken rondom de bemiddeling aan de regionale stichtingen over te laten. Andere regionale besturen zijn meer voor een kwalitatief keurmerk en controle vanuit het landelijk niveau waarbij de bestuurlijke aansturing in de regio ligt.

4.8. Financiën

Huidige situatie

De regionale stichtingen kunnen de eerste twee jaar een startsubsidie aanvragen bij het Ministerie van VWS. Dit betreft een subsidiebedrag van € 60.000 per jaar. In haar advies ging Collegamento ervan uit dat de regionale stichtingen het nodige zouden doen om continuïteit te waarborgen en na deze twee jaar in staat waren voldoende eigen inkomsten te generen. Bij evaluatiegesprekken tussen de regionale stichtingen en het Ministerie van VWS bleek dat financiële zelfstandigheid binnen twee jaar niet haalbaar was. Het Ministerie van VWS heeft het daarom mogelijk gemaakt als vervolg op de startsubsidie - tot het moment dat een wetswijziging is doorgevoerd - de financiën van deze regionale stichtingen aan te vullen met een overgangssubsidie. Dit besloeg ook € 60.000 per jaar. Regionale stichtingen worden nog steeds aangespoord om wel zoveel mogelijk alternatieve financiering te zoeken.

MNN kon de eerste twee jaar gebruik maken van een subsidie van het Ministerie van VWS van € 200.000 per jaar. Toen duidelijk werd dat er langer dan twee jaar financiering nodig was om MNN goed op te zetten is ervoor gekozen om deze financiering langer te laten doorlopen.

Verwachtingen vanuit de regionale stichtingen

De financiering zoals die nu voor regionale stichtingen geldt via de start- en overgangssubsidies is tijdelijk. Op termijn zal een andere vorm van financiering nodig zijn. Mogelijk kan een nieuwe wetgeving, die het mogelijk maakt dat mentorschap niet meer alleen door natuurlijke personen kan worden vervuld, enige verlichting brengen. Maar zeker is dat niet, waardoor andere vormen van financiering aangeboord moeten worden, bijvoorbeeld via de Wmo-gelden.

In een aantal gesprekken noemen regionale stichtingen de subsidie als bron van problemen. Er is volgens deze regionale stichtingen geen zekerheid over de voortgang van de subsidie, waardoor er financiële risico's genomen moeten worden. Een meerjarensubsidie zou volgens de regio's een oplossing zijn. Zo is de bevoorschottings-systematiek zo ingericht dat het laatste deel van de subsidie pas ruim na het afsluiten van het boekjaar binnenkomt. Dit betekent dat er soms gekozen moet worden voor het laten oplopen van een huurachterstand of het niet doorbetalen van een coördinator. Sommige regio's vinden het lastig dat er korting op de standaardsubsidie plaatsvindt als er extra financiële middelen zijn gevonden. Eén van de ervaren regio's heeft een substantieel deel van de financiën via de Wmo geregeld, een andere heeft een kleiner deel via de Wmo geregeld.

Bij gemeenten wordt nog weinig bekendheid met het thema mentorschap ervaren en weinig bereidheid om hier financiën voor beschikbaar te stellen. Eén van de bestuursleden van een regionale stichting gaf aan dat de VNG en/of het Ministerie van VWS gemeenten erop moeten wijzen dat mentorschap ook voor financiering via de Wmo in aanmerking komt. Zij vinden dat MNN hiervoor bij de VNG en VWS moet pleiten.

De toekomstige financiering van MNN is erg onduidelijk. Dit is afhankelijk van de uiteindelijke financiering van de regionale stichtingen en de nader uit te werken relatie van de regionale stichtingen ten opzichte van MNN.

4.9. Contact onderhouden met landelijke stakeholders

Doelen en taken

MNN dient contacten te onderhouden met een aantal landelijke stakeholders, te weten het LOK, LOC Zeggenschap in Zorg (landelijke cliëntenorganisatie in zorg en welzijn) en andere landelijke cliëntenorganisaties, en de ministeries van VWS en Justitie. In het bestuur van MNN zullen in de eerste drie jaren vertegenwoordigers van cliëntenorganisaties zitting hebben. Na enige jaren zullen deze vertegenwoordigers hun positie in het bestuur van MNN verruilen voor een plek in de ondersteuningsgroep. Dit is een groep die het bestuur van MNN van advies voorziet. De ondersteuningsgroep heeft onder andere tot doel een gezamenlijke lobby richting bijvoorbeeld zorgaanbieders, cliëntenorganisaties, brancheorganisaties, Ministerie van VWS, Ministerie van justitie en de kantonrechters verenigd in het LOK te organiseren.

Resultaten

LOC en het Landelijk Platform GGZ zijn vertegenwoordigd in het bestuur van MNN. Op termijn is het de bedoeling dat zij net als Alzheimer Nederland en ActiZ gaan plaatsnemen in de ondersteuningsgroep (adviesorgaan van het MNN-bestuur). Daarnaast zijn er goede contacten met het Ministerie van VWS en het Ministerie van Justitie. Er was een goede relatie met de voorzitter van de commissie Bewind en Familie van het LOK. Met de nieuwe voorzitter moet deze relatie nog opgebouwd worden. Daarnaast zijn er contacten met het NPCF en Mezzo. Er zijn nog nauwelijks contacten met MEE-Nederland, VGN en de VNG. Dit wordt voor de toekomst wel van belang geacht.

Landelijke stakeholders

Om de bekendheid van landelijke stakeholders met de recente infrastructurele en inhoudelijke ontwikkelingen rondom het mentorschapsbeleid te onderzoeken, zijn interviews gehouden met beleidsmedewerkers van negen landelijke organisaties: twee ministeries, te weten Justitie en VWS, vier brancheorganisaties, te weten ActiZ, VGN, MEE-Nederland en GGZ Nederland en drie belangenorganisaties, te weten Alzheimer Nederland, Platform VG en Landelijk Platform GGZ. Ook is gevraagd in welke mate deze organisaties binding hebben met MNN en/of regionale stichtingen en hoe ze dat waarderen.

Belang

Alle landelijke organisaties hechten belang aan het fenomeen Mentorschap. Een mentor noemen ze een goede vorm van ondersteuning aan cliënten die de regie over hun eigen leven kwijt zijn. Daarnaast wordt ook als voordeel genoemd dat het de relatie van cliënten en zorgverleners ten goede kan komen omdat de zorginstelling te maken heeft met één duidelijke wettelijke vertegenwoordiger. Twee brancheorganisaties geven aan dat ze een rol hebben in het promoten van het mentorschap onder de aangesloten leden: 'Mentorschap dient een persoonlijk én een maatschappelijk belang; daar kunnen zorgorganisaties veel profijt van trekken'. Een derde brancheorganisatie geeft aan graag meer informatie te willen ontvangen zodat ze een rol kunnen gaan vervullen in de promotie van mentorschap. Voor drie organisaties vormt het mentorschap op landelijk niveau nog geen item. Deze organisaties zijn betrokken bij de VG-sector: VGN, Platform VG en MEE-Nederland.

Twee respondenten zeiden dat de resultaten van mentorschap afhangen van een goed kwaliteitssysteem en de borging daarvan ten behoeve van het functioneren van zowel individuele mentoren als van regionale stichtingen.

Bekendheid

Op één na zeggen alle woordvoerders van de landelijke stakeholders bekend te zijn met het plan om een landelijk dekkend netwerk te realiseren. Vijf respondenten hebben een werkrelatie met MNN. De overige respondenten blijken op de hoogte te zijn van het bestaan van MNN en hebben daarmee incidenteel contact (één tot twee gesprekken) gehad. De bekendheid met de regionale stichtingen is beperkt. Alleen de respondent van het Ministerie van VWS is bekend met alle regionale stichtingen mentorschap, maar dat is ambtshalve. Verder zijn drie respondenten bekend met één specifieke regionale stichting. Enkele respondenten zeggen dat de bekendheid onder zorgorganisaties en zorgverleners erg laag is. Niet alleen de brancheorganisaties, maar ook de cliëntenplatforms geven aan dat bij uitvoerende zorgorganisaties de bekendheid met het mentorschap zelf groter is dan met de regionale stichtingen Mentorschap. De respondent van Alzheimer Nederland gaf aan dat het goed zou zijn als de regionale stichtingen bredere informatie over algemene rechtsbescherming geven. Alzheimer Nederland heeft in samenwerking met MNN een brochure ontwikkeld over dementie en rechtsbescherming.

Bindingen

Vijf respondenten hebben een formele relatie met MNN. Twee daarvan zijn beleidsmedewerker van ministeries, twee anderen zijn lid van de ondersteuningsgroep (adviesraad) en de vijfde respondent is medewerker van een organisatie die ook vertegenwoordigd is in het bestuur van MNN. Met de regionale stichtingen blijkt alleen het Ministerie van VWS een formele relatie te hebben, dit betreft een subsidierelatie. In twee gevallen is er sprake van een toevallige, informele relatie met een regionale stichting.

Overige punten

- 1) Met name de brancheorganisaties melden dat het functioneren van de mentorschapsnetwerken sterk afhangt van de relatie tussen afzonderlijke zorgorganisaties en de regionale stichtingen. MEE-Nederland en GGZ Nederland benadrukken dat het mentorschap voor de landelijke organisaties pas een item kan worden als de leden dat agenderen. ActiZ blijkt hierin een actievere rol te spelen door het mentorschap onder de aandacht van haar leden te brengen. VGN wil graag een actievere rol vervullen.
- 2) De vertegenwoordigers van de landelijke stakeholders hebben de indruk dat de regionale stichtingen en MNN goed op weg zijn, maar ze benadrukken tevens dat de implementatie van een kwaliteitssysteem voor borging en continuïteit kan zorgen: 'Dat de uitvoerende werkzaamheden van de regionale stichtingen aan de maat is en aan de maat blijft'.
- 3) De meeste respondenten pleiten voor een intensievere aanpak om de bekendheid van het fenomeen *mentor* te vergroten onder publiek en professionals.
- 4) Enkele respondenten menen dat ook de kennisverzameling en -verspreiding over inhoudelijke vraagstukken met betrekking tot de mentorschapspraktijk beter kan.

5. Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk verbinden we de onderzoeksresultaten met de onderzoeksvragen. Per onderzoeksvraag vatten we eerst kort de bevindingen samen en geven we vervolgens de conclusie en aanbeveling.

In het onderzoek zijn twee hoofdvragen geformuleerd:

- In welke mate en op welke wijze zijn de doelen bereikt zoals benoemd in de stimuleringssubsidie en in het rapport van Collegamento d.d. mei 2006?
- Hoe functioneren MNN en de regionale stichtingen?

Gezien het feit dat de subsidie van MNN nog loopt tot 31 december 2010 kan deze evaluatie als een tussenstand worden beschouwd.

In de voorwaarden en uitgangspunten voor de regionale initiatieven zijn de volgende punten genoemd:

1. De regionale stichting werft, selecteert, schoolt mentoren en draagt hen voor bij de kantonrechter voor benoeming;

Alle regionale stichtingen voeren deze taken uit. In de beginfase gaat veel tijd zitten in het ontwikkelen van procedures, opdoen van ervaring en het ontwikkelen van een netwerk. Hierdoor blijft het aantal vrijwilligers dat als mentor benoemd wordt in de eerste twee jaren achter bij de verwachting volgens de bijgestelde normen uit de stimuleringssubsidie. In het derde en vierde jaar lijkt deze achterstand ingehaald te worden en voldoen de resultaten aan de normen uit de stimuleringssubsidie. Aandachtspunt bij de werkzaamheden van een regionale stichting is het beperkte aantal contracturen voor de coördinatoren.

Alle regionale stichtingen vervullen deze taak, maar naarmate een regionale stichting langer bestaat wordt een groter deel van de tijd besteed aan de primaire taken.

2. De regionale stichting geeft voorlichting over het mentorschap;

Alle regio's geven voorlichting over mentorschap. De meeste hebben hiervoor regelmatig contact met zorgaanbieders. Ze benaderen medewerkers binnen de zorginstellingen actief door persoonlijke gesprekken te voeren, informatie te geven, PR-materiaal te sturen of voorlichtingsbijeenkomsten te verzorgen. Er is contact met GGZ-instellingen, instellingen voor verstandelijk gehandicapten en verpleeg- en verzorgingshuizen. Het gemiddeld aantal verpleeg- en verzorgingshuizen waarmee contact wordt onderhouden ligt iets hoger dan bij de andere twee sectoren. De regio's zijn zeer tevreden over de samenwerking met de zorgaanbieders. Verder hebben de meeste operationele stichtingen samenwerkingsrelaties met cliënten- en patiëntenorganisaties en zijn daar erg tevreden over. Het merendeel van de regionale stichtingen heeft ter ondersteuning van hun eigen regionale voorlichting behoefte aan een landelijke campagne over mentorschap.

Alle regio's geven voorlichting over mentorschap, ze hebben daarbij wel behoefte aan ondersteuning via een landelijke campagne.

3. De regionale stichting levert een bijdrage aan de landelijke MNN;

De regionale stichtingen leveren de laatste jaren een steeds grotere bijdrage aan MNN. De vertegenwoordiging binnen het bestuur van MNN bestaat voor een steeds groter deel uit bestuursleden van regionale stichtingen mentorschap. Aandachtspunt hierbij is de grote inzet die dit vraagt van vrijwillige bestuurders. Daarnaast voeden de regionale stichtingen elkaar en MNN in belangrijke mate met ervaringen en ideeën zodat een continue verbetering plaatsvindt. *De relatie tussen MNN en de regionale stichting is intensiever geworden.*

4. Hoe functioneren de regionale stichtingen mentorschap;

Door het verschil in ontwikkelingsfase is het niet goed mogelijk om een algemeen oordeel te geven over het functioneren van de regionale stichtingen.

De regionale stichtingen die al langere tijd actief zijn functioneren heel goed. Een groot deel van de andere stichtingen is nog maar zo kort opgericht dat hierover geen uitspraken gedaan kunnen worden. Nog maar een beperkt aantal regionale stichtingen heeft zich voorbereid op een andere vorm van financiering.

De regionale stichtingen die al langer actief zijn functioneren goed. Over het functioneren van de stichtingen die nog maar kort zijn opgericht kan geen conclusie getrokken worden. De regionale stichtingen moeten zich voorbereiden op nieuw vormen van financiering. De regionale stichtingen doen er goed aan om te anticiperen op een vorm van outputfinanciering zoals een vergoeding op basis van het aantal mentoren of een regeling via de Wmo. Tevens is het wenselijk dat MNN ter ondersteuning werkt naar een landelijke richtlijn voor de hoogte van de financiële vergoeding voor mentoren.

5. Verwachtingen van de regionale stichtingen ten opzichte van MNN;

De regionale stichtingen hebben vanwege hun verschil in ontwikkelingsfase en de autonomie van de regionale besturen om hun eigen koers te varen heel verschillende verwachtingen over de ondersteuning van MNN, zoals een meer proactieve houding van de landelijk coördinator, een prominentere ondersteunende rol bij het ontwikkelen van procedures en meer landelijke uniformiteit, richtlijnen, kwaliteitsbewaking, handleiding en scholing voor nieuwe coördinatoren. Deze verwachtingen van de ondersteuning van MNN zijn veel hoger dan de personeelsomvang van MNN kan waarmaken. Bovendien corresponderen deze verwachtingen niet met de beperkte taken en doelen zoals deze in het advies van Collegamento zijn neergelegd. De regionale stichtingen en MNN hebben een traject in gang gezet om de onderlinge verhoudingen opnieuw te regelen.

MNN zal tegemoet moeten komen aan een diversiteit van verwachtingen in verband met verschil in ontwikkelingsfase. Daarnaast zal er duidelijkheid moeten komen over de verhouding tussen de regionale stichtingen en MNN en ieders taken. Daarbij is het raadzaam om de doelen en taken van MNN en de regionale stichtingen zoals deze in het advies van Collegamento zijn omschreven, te vergelijken met de huidige praktijk en met de wederzijdse verwachtingen.

Het rapport van Collegamento formuleerde de volgende vijf doelen voor MNN.

6. MNN draagt bij aan de toename van het aantal (vrijwillige) mentoren in Nederland;

MNN heeft een ondersteunende en stimulerende taak ten aanzien van de toename van het aantal (vrijwillige) mentoren. MNN zou via een landelijke campagne aandacht moeten geven aan mentorschap. Hier is tot nu toe niet voor gekozen omdat er nog geen landelijke dekking van regionale stichtingen was. Daarnaast biedt MNN de regionale stichtingen ondersteuning zodat zij zich op hun primaire taken kunnen richten. Tot die ondersteuning behoort onder andere het ontwikkelen van basisinformatie voor scholing voor mentoren en het vastleggen van procedures en protocollen. Hier is MNN nog niet voldoende in geslaagd.

MNN is er niet voldoende in geslaagd om de regionale stichtingen zo te ondersteunen dat dit voldoende heeft bijgedragen aan de toename van het aantal (vrijwillige) mentoren. MNN moet een landelijke campagne opzetten en meer ondersteuning bieden aan de regionale stichtingen.

7. MNN draagt bij aan de ontwikkeling van competenties van mentoren en coördinatoren zodat de cliënt die de regie verliest over zijn eigen leven kan rekenen op een volwaardige vertegenwoordiging;

De helft van de regio's is tevreden over de ondersteuning die zij van MNN krijgen bij de scholing van mentoren. Enkele regio's geven aan geen behoefte te hebben aan ondersteuning op het gebied van scholing. De meesten willen graag dat MNN uniformiteit aanbrengt in de basisinformatie en de onderwerpen voor trainingen en eventueel voor gastsprekers zorgt.

De vertegenwoordigers van de regionale stichtingen willen dat MNN de coördinatoren meer via intervisie en deskundigheidsbevordering begeleid en dat de begeleiding een minder informeel karakter krijgt.

MNN is er redelijk in geslaagd om de ontwikkeling van competenties van mentoren te bevorderen. MNN is er niet naar tevredenheid in geslaagd om de regionale coördinatoren goed te begeleiden. Daarnaast is de tijd rijp om gezamenlijk het bereik van doelgroepen vast te stellen zoals thuiswonende ouderen, GGZ-cliënten, jongere mensen met een verstandelijke beperking en familiementoren.

8. MNN stimuleert en helpt lokale initiatieven zonder zich daadwerkelijk actief te mengen in het lokale initiatief;

Doel is om te komen tot een landelijk dekkend netwerk van 27 regionale stichtingen. MNN is hierin heel behoorlijk geslaagd, Nederland is grotendeels gedekt. Er zijn nog enkele witte vlekken in Twente, Oost-Gelderland en een deel van Waardenland. MNN kan hierin stimuleren en steunen maar niet garanderen dat 100% dekking wordt gehaald, dit is ook afhankelijk van regionale factoren.

MNN is goed geslaagd in het stimuleren en helpen van lokale initiatieven. Het verdient aanbeveling om nader te onderzoeken wat de meest geschikte schaalgrootte is voor regionale stichtingen. Hierbij kunnen de voor- en nadelen van grote en kleine regionale stichtingen tegen elkaar worden afgewogen.

9. MNN zorgt voor verbindingen met partijen die betrokkenheid hebben met mensen die de regie over hun eigen leven verliezen. Zij trekt waar mogelijk gezamenlijk met deze partijen op;

Vijf landelijke stakeholders onderhouden een werkrelatie met MNN. De overige landelijke stakeholders zijn op de hoogte van het bestaan van MNN en hebben daarmee incidenteel contact gehad. De landelijke brancheorganisaties en belangenorganisaties van cliënten hebben hun waardering

uitgesproken voor MNN en sommigen wensen een meer structurele dan wel intensieve samenwerkingsrelatie. De contacten van MNN met de nieuwe voorzitter van de commissie bewind en familie van het LOK moeten opnieuw opgebouwd worden. De samenwerking tussen MNN en de ondersteuningsgroep moet nog verder vorm gegeven worden.

MNN heeft voldoende aandacht gegeven aan de verbindingen met landelijke partijen, maar een aantal contacten zal nog verder uitgebouwd en vorm gegeven moeten worden.

10. MNN zorgt dat kennis en ervaringen worden verzameld, dat deze worden gebundeld en dat deze toegankelijk zijn voor anderen;

MNN heeft contacten onderhouden met het landelijk kenniscentrum en andere deskundigen. De komende tijd bestaat er nog wel een behoorlijke behoefte aan goed toegankelijke kennis. Er zal dus vanuit MNN nog meer aandacht moeten worden besteed aan het verzamelen, bundelen en verspreiden van kennis.

Er is enige aandacht besteed aan het verzamelen van kennis en ervaring, dit zal echter nog veel meer aandacht nodig hebben.

11. Hoe functioneert de Stichting Mentorschap Netwerk Nederland;

MNN heeft uitvoering gegeven aan wat zij heeft vastgelegd in haar meerjarenplan dat mede als kader voor de subsidietoekenning heeft gediend. Hierbij heeft een aantal doelen zoals het stimuleren en laten ontstaan van lokale initiatieven voorrang gekregen en hebben andere doelen minder aandacht gekregen zoals:

- een landelijke PR-campagne en voorlichting over mentorschap
- ondersteuning van de regionale stichtingen bij procedures en kennis
- ontwikkeling/bundeling van uniforme instrumenten en methoden
- ontwikkeling en implementatie van uniforme kwaliteitseisen en een registratiesysteem
- aandacht voor nieuwe vormen van financiering.

MNN functioneert op sommige punten goed zoals het stimuleren en ondersteunen van lokale initiatieven. Op andere punten is intensivering door MNN gewenst.

6. Bijlagen

Lijst van geïnterviewden

Vanuit de regionale stichtingen mentorschap zijn vragenlijsten vanuit de volgende regio's gebruikt:

- Stichting Mentorschap Haag en Rijn (regio Haaglanden)
- Stichting Mentorschap Haag en Rijn (regio Delft)
- Stichting Mentorschap Haag en Rijn (regio Gouda)
- Stichting Mentorschap Rotterdam
- Stichting Mentorschap Drechtsteden
- Stichting Mentorschap Zeeland
- Stichting Mentorschap Westelijk Brabant
- Stichting Mentorschap Midden Brabant
- Stichting Mentorschap Breda
- Stichting Mentorschap Zuidoost Brabant
- Stichting Mentorschap Noord en midden Limburg
- Stichting Mentorschap Midden-Gelderland
- Stichting Mentorschap Veluwe
- Stichting Mentorschap Zwolle
- Stichting Mentorschap Groningen
- Stichting Mentorschap Friesland
- Stichting Mentorschap Noordwest-Holland (regio Zaanstreek/ Waterland)
- Stichting Mentorschap Utrecht

Er zijn groepsgesprekken gehouden met bestuursleden en coördinatoren van de volgende stichtingen mentorschap:

- Stichting Mentorschap Rotterdam:
Dhr. J.W. Cuperus (bestuurslid), dhr. J. van Zijl (bestuurslid), mevr. C. van Nierop (coördinator)
- Stichting Mentorschap Midden Brabant:
Dhr. C. Glerum (bestuurslid) en mevr. L. van Drunen (coördinator)
- Stichting Mentorschap Midden-Gelderland:
Dhr. B. van Nieuwenhuizen (bestuurslid), mevr. M. Hartelo (coördinator)
- Stichting Mentorschap Noordwest-Holland (regio Zaanstreek/ Waterland):
Dhr. C. Crum (bestuurslid), mevr. W. Harmse (bestuurslid), mevr. I. van der Cingel (coördinator)
- Stichting Mentorschap Utrecht:
Dhr. M. Dekker (bestuurslid), mevr. A. Slingerland (coördinator)

Van het bestuur van MNN is gesproken met:

- Dhr. Dr. T. Keuzekamp
- Dhr. Drs. C.J.C. Theeuwes
- Mevr. Drs. Y.C.M. van Gilse
- Mevr. E.H. Reitsma
- Dhr. J.P.H. Brandt
- Dhr. A. van der Cingel
- Dhr. W. Beugelsdijk

Er zijn telefonische interviews gehouden met de volgende landelijke stakeholders:

- Alzheimer Nederland (dhr. H. Post)
- Actiz (mevr. C. Hoegen)
- Ministerie van Justitie (dhr. I. Jansen)
- Ministerie van VWS (dhr. J. Baneke)
- VGN (mevr. M. Delwig)
- MEE (dhr. K. Korthals)
- Platform VG belang (mevr. T. Strandens)
- GGZ Nederland (dhr. G. Verhoef)
- Landelijk platform GGZ (mevr. L. Reitsma)

Er zijn telefonische interviews gehouden met vertegenwoordigers van de volgende kantongerechten:

- Kantongerecht Arnhem, dhr. mr. P. A. Huidekoper, kantonrechter en voorzitter van de commissie bewind en familie van het LOK
- Kantongerecht Utrecht, dhr. H. Klarenbeek, hoofd bewindsgriffiers
- Kantongerecht Alkmaar, mevr. M. Weimar, hoofd bewindsbureau
- Kantongerecht Rotterdam, dhr. Van Rijen, kantonrechter

Samenstelling van de begeleidingscommissie: J. Baneke, Y. van Gilse, W. Beugelsdijk en N. Heinsbroek onder voorzitterschap van A. Schippers (Vilans).

Literatuur

Erve, R. van het, T. van Grinsven, *Mentorschap Netwerk Nederland*. Ede: Collegamento, 2006

Kantongerecht Arnhem, *Uitspraak over mentorschap*. Arnhem: Kantongerecht Arnhem, 2008
Te vinden via www.rechtspraak.nl/uitspraken/zoeken in uitspraken, LJN: BG 7807

Ministerie van VWS, *Zorgzwaartebekostiging en convenant AWBZ 2005-2007*. Den Haag: Ministerie van VWS, 2005
Te vinden via www.minvws.nl/kamerstukken/z/2005/zorgzwaartebekostiging-en-convenant-awbz-2005-2007.asp

Royers T., *Mentorschap in perspectief*. Utrecht: Vilans, 2007^a
Te bestellen bij Vilans, telefoon (030) 789 2306

Royers T., *Mentoren in zicht*. Utrecht/Rotterdam: Vilans/Stichting Mentorschap Netwerk Nederland, 2007^b
Te bestellen bij Vilans, www.vilans.nl/webwinkel

Stichting Mentorschap Netwerk Nederland, *Mentorschap 'op de kaart' 2007*. Rotterdam: Stichting Mentorschap Netwerk Nederland, 2008